

Odpowiedź Wacława Pokornego w sprawie o rozwiązanie umowy o służbę.**Or.** Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/200/1673 (d. WM 200), s. 213–220.**Edycja krytyczna:** Mateusz Mataniak.**[s. 213]**

Odpowiedź ze strony Wacława Pokornego
na rekurs kasacyjny Antoniego Hölzla.

Wysoki Sądzie !

Stan sprawy jest następujący. P. Hölzel przyjął Pokornego za leśniczego do dóbr swych, a to za kontraktem wolnym w miesiącu październiku 1832 r. w Krakowie zawartym, zobowiązawszy się według tu załączonej konsygnacji przez pełnomocnika P. Hölzla pod dnia 18 stycznia zeszłego roku udzielonej: 1-mo. Płacić rocznie 400 złp, poczynając od 1 listopada 1832 r. 2-do. Dać w produktach 8 korcy żyta, 3 korce pszenicy, 6 korcy jęczmienia, 2 korce grochu, 24 korce owsa, 36 cetnarów siana, prócz mieszkania i opału. **[s. 214]** Stało się, że bez żadnego powodu, bez wypowiedzenia służby, w dnia 29 czerwca 1833 r. ze służby oddalony został. Pokorny przeto polegając na kontrakcie, o dopełnienie którego idzie, zastrzegając sobie oddzielną drogę o wynagrodzenie szkód i straconych korzyści, gdy nie ma do ukończenia roku dla siebie etatowego, to jest od dnia 1 listopada wypłaconej pensji ani ordynaryi oddanej, co przysięgą z urzędu udowodnić gotów, w konkluzji upraszał, aby Wysoki Trybunał P. Hölzla na zapłacenie resztującej ilości, to jest: 1-mo. Reszty zasług 200 złp; 2-do. Oddanie a) 2 korcy żyta, b) 3 korcy pszenicy, c) 1 1/2 korca jęczmienia, d) 1/2 korca grochu, e) 9 korcy owsa, f) 17 1/2 cetnarów siana; 3-tio. 36 złp za mieszkanie; 4. 36 złp za opał; 5. Poniesionych kosztów [przeprowadzenia] się z Bronowic **[s. 215]** do Krakowa 100 złp skazać raczył i koszty zasądzić. W rozsądzeniu żądania tego Wysoki Trybunał wyrokiem swym zaocznym de datto 20 listopada zeszłego roku co do ilości zasług i ordynaryi dał miejsce przysiedze z urzędu, w rotę wyrokiem swym zakreśloną. Przeciwno temu wyrokowi P. Hölzel założył opozycję wraz ze skargą incydentalną o rozwiązanie kontraktu najmu questionis, następnie żądając oddalenie Pokornego z jego początkową skargą. Wysoki Trybunał wyrokiem z dnia 12 marca br. opozycję takową wraz ze skargą incydentalną, z zasad tegoż wyroku oddalił. Od którego wyroku odwołał się Antoni Hölzel do Sądu Apelacyjnego, który wyrokiem dnia 23 maja br. apelację tą uchylił i wyroki a quibus utrzymał. I dlatego to P. Hölzel wyroki powyżej powołane w drodze **[s. 216]** kasacji zaskarżył, jakoby z obrazą art. 1134, 1356, 1367, 1183 i 1684 KC oraz art. 480 ust. 3 i 5 KPS. Lecz skarga ta kasacyjna nie ma prawnych zasad, bo sądy a quibus nie obrażyły w niczym powołanych przepisów prawa. I tak, najpierw nie jest obrażony art. 1356 KC, [a] jakkolwiek Pokorny zaprzeczał i zaprzecza podobnego warunku umowy, to jednak ani szkodzi ani pomaga sprawie P. Hölzla, bo gdyby nawet przypuścić, iż egzystował podobny warunek, to takie zobowiązanie jako

przeciwne przepisom prawa, mianowicie art. 1174 i 1172 KC, jest nieważne. Dopełnienie warunku takiego, gdyby nawet był jedynie [co do] form art. 1184 KC, wnoszone być może. Z tego wypływa, że czynność arbitralna P. Hözlza nie może być za prawną uważana, ani nawet dowód na to ustanowiony, a przeto [s. 217] 1-mo. Sądy a quibus nie mogły zastanawiać się nad przepisem art. 1356 KC, jak skoro okoliczność nie jest spór rozstrzygająca. 2-do. Nie obraziły art. 1357 KC utrzymawszy wyrok Trybunału I Instancji z dnia 20 listopada zeszłego roku zaocznie wydany, bo skutek tego zawyrokowania jest ten, iż gdy P. Hölzel w opozycji nie zaprzeczył należności questionis, owszem przyznał, przysięgi wykonywać nie będzie. Przedmiotem sporu była należność zasług i ordynaryi z kontraktu, a ilość należności przysięgą z urzędu udowodnioną tylko być mogła. Owszem przeciwnie sądy tylko obraziły na szkodę Pokornego powyższe artykuły nie zasądziwszy wprost ilości przyznanej. 3-tio. Bynajmniej nie ma obrazy art. 1134 KC, bo umowy prawnie zawarte stanowią [s. 218] prawo dla stron. [A więc] Hölzel winien dopełnić umowy i zapłacić należne zasługi, ale nie wypędziwszy gwałtem Pokornego wśród roku, żądać, [rozwiązawszy] już arbitralnie kontrakt, rozwiązania go sądownie, a to końcem uniknięcia jedynie zapłaty tego, do czego się zobowiązał. I dlatego 4-tro. Ani mogły sądy a quibus przyjmować dziś skargi o rozwiązanie kontraktu questionis, na zasadzie warunku „iż wolno Hölzlowi w każdym czasie wedle jego upodobania wypędzić Pokornego” – po rozwiązaniu już przez Hözlza de facto kontraktu. Bo warunek ten, jak wyżej dowiedziono, byłby przeciwny prawu, porządkowi publicznemu i wszelkim instytucjom sądowym. A nawet, gdyby egzystował [s. 219] nie [rozwiązuje] sam umowy, ale o to sądownie działać trzeba, stosownie do art. 1184 KC. Stąd okazuje się, że sądy bynajmniej nie obraziły ani art. 1183 ani art.^a KC. Na koniec 5. Ani art. 480 w ust. 3 i 5 KPS obrażony nie jest, bo dziś nie idzie o restytucję in integrum, a jeżeli zachodzą okoliczności, dla których restytucja in integrum żadaną być może, wolno P. Hölzlowi o nią w drodze właściwej czynić. Stanowiono względem tego, co żądano, to jest: o zapłacenie zasług i wydanie ordynaryi. Żadna kategoria nie została opuszczoną, dlatego [próżną] jest skarga, że nie ustanowiono warunku, pod jakim umowa miała być zawartą, bo właśnie orzeczono, że P. Hölzel zerwawszy kontrakt i rozwiązawszy go arbitralnie usunięciu Pokornego dzisiaj [s. 220] żądać powtórnie [rozwiązania] umowy nie może. Bo postępowanie to nie da się pogodzić z art. 1184 KC, który podobnie gwałtownego postępowania nie dopuszcza i nie zna. Tym sposobem Pokorny okazawszy niegruntowność skargi kasacyjnej P. Antoniego Hözlza uprasza, aby Wysoki Sąd takową oddalić, wyroki a quibus utrzymać, koszty zasądzić raczył.

Koszty:

Honorarium 50 złp

Wyrok z doręczeniem 30 złp

[Podpis] Eustachy Ekielski.

a Numer artykułu przekreślony.

[cytowane przepisy: Kodeks Cywilny Napoleona, art. 1134, 1183, 1184, 1356, 1357, 1367, 1684; francuski Kodeks Procedury Cywilnej z 1806 r., art. 480]

[hasła: swoboda umów, rozwiązanie umowy kupna-sprzedaży, warunek rozwiązujący, zeznanie strony, przysięga sądowa, przysięga stanowcza, przysięga urzędowa, restitutio in integrum]